

**ПОЛИТИКА, ПРОЦЕДУРИ, СТРАТЕГИИ И МЕХАНИЗМИ ЗА ПОЕМАНЕ,
УПРАВЛЕНИЕ, НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНЯВАНЕ, ОТЧИТАНЕ И РЕДУЦИРАНЕ НА
РИСКОВЕТЕ, НА КОИТО Е ИЗЛОЖЕН ИЛИ МОЖЕ ДА БЪДЕ ИЗЛОЖЕН
ИНВЕСТИЦИОНЕН ПОСРЕДНИК „КАПМАН“ АД**

**ГЛАВА ПЪРВА
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**

Чл. 1. Настоящата политика има за цел да регламентира:

1. Организационната структура и нивата на отговорност по управлението на риска при Инвестиционен посредник „Капман“ АД, наричано за краткост „инвестиционния посредник“;
2. Правилата, процедурите и механизмите за установяване, управление и наблюдение на следните рискове, на които е изложен или може да бъде изложен инвестиционният посредник, по отношение на:
  - Кредитен риск и риска от контрагента;
  - Остатъчен риск;
  - Риск от концентрация;
  - Секюритизационен риск;
  - Пазарен риск;
  - Сетълмент риск;
  - Лихвен риск, произтичащ от дейността извън търговския портфейл;
  - Операционен риск;
  - Ликвиден риск;
  - Риск от прекомерен ливъридж;
  - Риск при корекция на кредитната оценка;
  - Големи експозиции.
3. Правилата и процедурите за оценъчния процес свързан с Търговския портфейл, източниците на пазарна информация и преценката за тяхната адекватност;
4. Правила и процедури за установяване, управление и наблюдение на рискове, породени от макросредата и фазите на икономическия цикъл;
5. Механизмите за вътрешен контрол по отношение управлението на риска;
6. Вътрешнодружествените счетоводни процедури по управлението и докладването на риска;
7. Правилата и процедурите за оценка и поддържане стойността, видовете и разпределението на вътрешния капитал.

**ГЛАВА ВТОРА
ВИДОВЕ РИСКОВЕ, ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА
ОТГОВОРНОСТИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕТО НА РИСКА**

**РАЗДЕЛ I
ВИДОВЕ РИСКОВЕ**

Чл. 2. (1) Процесът по установяването, управлението и наблюдаването на различните видове риск има за цел да редуцира влиянието на външните и вътрешните рискови фактори върху дейността на инвестиционния посредник, включително на рисковете произтичащи от макроикономическата среда.

(2) Процедурите за оценка и управление на отделните видове риск включват:

1. идентифициране на отделните външни и вътрешни данни, факти и събития влияещи върху дейността на инвестиционния посредник;
2. идентифициране и измерване на риска;
3. конкретни методи за управление на всеки вид риск и основни допускания и изходни параметри за прилагането на избрания метод;
4. наблюдаване, оценка и контрол на риска;
5. докладване на риска.

(3) Методите за ограничаване на рисковите фактори (хеджиране) имат приоритет пред методите за управление на средствата при контрола на риска.

(4) Измерването, анализирането и наблюдаването на рисковите фактори се извършва ежедневно от служителите в отдел „Управление на риска“ при инвестиционния посредник.

(5) Оценката на риска се извършва на база на анализ на следните компоненти:

1. основните и значими дейности при инвестиционния посредник;
2. вида и нивото (степената) на присъщите за инвестиционния посредник рискове;
3. адекватността на действащите контролни системи за управление на риска;
4. обща оценка на риска, основана на вътрешен анализ;
5. оценка на риска, основана на външни анализи, включително кредитен рейтинг, когато това е приложимо.

Чл. 3. Рисковите фактори, които оказват влияние върху дейността на инвестиционния посредник са:

1. пазарен риск – вероятността да бъдат понесени загуби или да не бъде реализирана печалба под въздействието на неблагоприятни промени в цените на финансовите инструменти, пазарните лихвени проценти, валутни курсове и други;
2. кредитен риск – риск от неизпълнение на контрагента в резултат, на което има вероятност да се нарушат капиталовите изисквания на инвестиционния посредник;
3. операционен риск – вероятността да бъдат понесени загуби в резултат на неподходящи или неправилни вътрешни процедури, грешки на длъжностни лица при инвестиционния посредник, вкл. в офисите или от вътрешни събития;
4. правен риск – вероятността да бъдат понесени загуби в резултат на нарушения или неспазване на законовите и подзаконови нормативни актове или вътрешно-дружествените документи;
5. репутационен риск – негативни публикации и изявления в средствата за масова информация, електронните медии и др. касаещи инвестиционния посредник, верни или неверни, които могат да доведат до намаление на клиентската база, приходите или до завеждане на съдебни дела;
6. позиционен риск (общ и специфичен) – риск от промяната на цената на даден инструмент в резултат на фактори, свързани с емитента или в случай на деривативен инструмент – свързан с емитента на базовия инструмент, както и риска от промяната в цената на дадения инструмент поради промяна в равнището на лихвените проценти;
7. стоков риск – рискът от позиции в борсово търгувани стоки или стокови деривативни инструменти в инвестиционния и Търговски портфейл на инвестиционния посредник;
8. риск от концентрация – риск от несъчетаване на падежите между експозициите и кредитната им защита, както и рискът, който възниква при прилагането на техники за редукция на кредитния риск и на големите индиректни кредитни експозиции;
9. ликвиден риск – възможността инвестиционния посредник да не разполага с достатъчно средства за посрещане на задълженията си, когато те станат изискуеми и невъзможността да реализира свои активи при подходяща цена и в приемливи срокове;
10. валутен риск – рискът от промените на валутния курс на лева спрямо чуждите валути;
11. лихвен риск – риск от колебания в лихвените проценти, дотолкова доколкото лихвоносните активи и лихвените пасиви падежират или търпят промени в лихвените равнища по различно време и в различна степен;
12. риск от прекомерен ливъридж – риск от излагане на прекомерна задължнялост на инвестиционния посредник;
13. рискове, породени от макросредата и фазите на икономическия цикъл.

Чл. 4. (1) Според начина на измерване се оценяват очаквани и неочаквани рискове.

(2) Очакваните рискове подлежат на измерване и се включват в цената на съответните финансови инструменти.

(3) Неочакваните рискове са вероятности и са свързани с неочакван обрат на пазара.

РАЗДЕЛ II ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРНОСТИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

Чл. 5. (1) Организационната структура на инвестиционния посредник, свързана с управлението на риска, е организирана на четири нива:

1. Общо събрание на инвестиционния посредник;
2. Съвет на директорите;
3. Изпълнителни директори;
4. Отдел за управление на риска;
5. Оперативните отдели и служителите, работещи по договор за инвестиционния посредник.

(2) Когато определената в ал. 1 организационна структура на инвестиционния посредник се промени, следва да се гарантира спазването на основния принцип за разделянето на отговорностите между служителите, чието задължение е управление на риска и служителите, които сключват сделки, с цел предотвратяване конфликти на интереси.

Чл. 6. Съветът на директорите при инвестиционния посредник има следните отговорности по оценката, организацията и управлението на риска:

1. Изготвя стратегията и приема политиката за управление на риска и следи за тяхната актуализация. Най-малко веднъж годишно преглежда и оценява политиката за управление на риска, като при непълноти и/или необходимост от от подобряване управлението на риска приема изменения и допълнения в нея. Независимо от изискването по предходното изречение, приема изменения и допълнения в правилата по управление на риска при констатиране на необходимост от това;
2. Установява, по предложение на изпълнителните директори, конкретни лимити, които да позволяват на отделните отдели при инвестиционния посредник да оперират със съответната автономност и да извършват сделки на вътрешните и международните пазари, както и определя пределно допустимите нива по основните видове риск, с оглед това, инвестиционния посредник да не се подлага на неприемливи рискове;
3. Актуализира веднъж годишно и при необходимост по предложение на изпълнителните директори на дружеството, установените лимити за сделки на вътрешните и международните пазари, както и пределно допустимите нива по основните видове риск;
4. Взема решения относно намаляване на позиции, поемани от брокери/дилъри на финансови инструменти, както и по отношение на общата рискова експозиция на дружеството;
5. Контролира рисковите фактори за инвестиционния посредник чрез обсъждане на доклади внесени от изпълнителните директори и взема решения в границите на своите правомощия;
6. Взема решения за кадрово, софтуерно и друго осигуряване на дейностите по управление на риска.

Чл. 7. Изпълнителните директори, управляващи и представляващи инвестиционния посредник имат следните отговорности по управление на риска:

1. Организируют работата по правилно провеждане на приетите от Общото събрание и Съвета на директорите стратегии и политики по управление на риска;

2. Изготвят, утвърждават и контролират спазването на лимити за сделки на вътрешните и международните финансови пазари и нива на риск;
3. Създават организация на работа, която осигурява спазването на определените лимити и нива на риск;
4. Следят за съответствие на използваните от съответните служители при инвестиционния посредник процедури по измерване, наблюдение, оценка и докладване на риска с приетите вътрешно-дружествени документи от Съвета на директорите;
5. Изготвят предложения за кадрово, материално-техническо и методическо осигуряване на дейностите по управление на риска.

Чл. 8. Ръководителят на отдела за управление на риска прилага приетите от Съвета на директорите и одобрени от Общото събрание на акционерите политики и стратегии за оценка и управление на рисковете. Общото събрание на акционерите ежегодно одобрява предложените от Съвета на директорите стратегии и политики за оценка и управление на рисковете.

Чл. 9. (1) Оперативните отдели и служителите, работещи по договор за инвестиционния посредник, имат следните отговорности свързани с управлението на риска:

1. Отдел „Управление на риска“:
  - а) подпомага с конкретни разработки Съвета на директорите и изпълнителните директори при определяне стратегията и политиката по управление на риска, на лимитите за сделки на вътрешните и международните пазари и пределно допустимите нива по основните видове риск;
  - б) изготвя обосновани предложения за актуализиране или усъвършенстване на политиката за управление на риска и за промени на лимитите за сделки на вътрешните и международните финансови пазари и на нивата на риск да ги внася за одобрение от Съвета на директорите на инвестиционния посредник;
  - в) наблюдава, анализира, оценява и измерва текущо риска, в т.ч. спазването на определените лимити и нива на риск и докладва на изпълнителните директори;
  - г) контролира спазването на установените от Съвета на директорите на инвестиционния посредник лимити за сделки и да го сигнализира чрез изпълнителните директори при достигане на утвърдените лимити или надвишаването им;
  - д) подпомага други отдели в инвестиционния посредник при определяне на количествено измеримите и неизмеримите рискове;
  - е) адаптира готови модели за измерване на риска и наблюдаване на рисковите фактори върху дейността на инвестиционния посредник;
  - ж) изготвя и внася за разглеждане, обсъждане и приемане от Съвета на директорите до 10-о число на всеки месец доклад за състоянието на риска и дейността на отдела по управление на риска през предходния месец, в който посочва констатираните непълноти и несъответствия, както и предприетите мерки за отстраняването им, относно политиките и процедурите за установяване и управление на рисковете свързани с дейностите, процедурите и системите на инвестиционния посредник в съответствие с допустимото ниво на риск;
  - з) събира, оценява и организира постъпването в базата от данни на вътрешна и външна информация по отношение на риска.
2. Отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/:
  - а) сключва сделки на вътрешните и международни пазари от името и за сметка на инвестиционния посредник и от името на инвестиционния посредник и за сметка на клиентите, при необходимата наличност по сметките им съгласно подписаните от тях договори и определените им лимити;

- б) следи за движенията на пазарите (валутен, на акции, фючърси и други финансови инструменти);
- в) обслужва клиенти, предоставя котировки, информация за пазара, наличности по сметките на клиентите или друга информация, която клиента иска;
- г) уведомява незабавно, при възникване на проблемни обстоятелства в отношенията с клиентите, ръководителя на отдела;
- д) следи ежедневно пазарните движения, сключените сделки, открити клиентски и спекулативни позиции, активни ордери и всяка друга информация, която е свързана с работата им.

3. Отдел "Финансово - счетоводен":

Ръководителят на отдел „Финансово - счетоводен “:

- а) организира вярно, точно и законосъобразно представяне на резултатите от дейността на инвестиционния посредник;
- б) със съдействието на оперативните отдели и служителите, работещи по договор за инвестиционния посредник, имащи отговорности свързани с управлението на риска, изготвя и представя на надзорните органи справките, изискуеми по Наредба № 50 за капиталовата адекватност и ликвидност на инвестиционните посредници и Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници;
- в) следи за спазването на нормативно установените лимити в Наредба № 50 за капиталовата адекватност и ликвидност на инвестиционните посредници и Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

4. Отдел „Вътрешен контрол“:

- а) контролира пълнотата на документацията относно системата и процеса по управление на риска при инвестиционния посредник;
- б) контролира обхвата на рисковете и утвърждаване на всички съществени промени в процеса на измерване на риска;
- в) извършва поне веднъж годишно преглед на дейността на дружеството, по отношение оценката на рисковите параметри.

(2) Служителите от отделите, осъществяващи сделки и операции на вътрешните и международните пазари, носят отговорност за достоверността, пълнотата и своевременното предаване на първичната информация, която след съответната обработка достига в отдел „Управление на риска“.

Чл. 10. (1) Отдел „Управление на риска“ функционира независимо от лицата, сключващи сделки по управление на собствения портфейл на инвестиционния посредник и се отчита пряко пред Съвета на директорите.

(2) Отдел „Управление на риска“ не може да съвместява други функции, свързани с управление на собствения портфейл на инвестиционния посредник.

ГЛАВА ТРЕТА

ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ ЗА УСТАНОВЯВАНЕ, УПРАВЛЕНИЕ И НАБЛЮДЕНИЕ НА РИСКОВЕТЕ, КАКТО И ЗА ОЦЕНЪЧНИЯ ПРОЦЕС И ИЗТОЧНИЦИТЕ НА ПАЗАРНА ИНФОРМАЦИЯ

РАЗДЕЛ I

ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ ЗА ОЦЕНЪЧНИЯ ПРОЦЕС СВЪРЗАН С ОЦЕНКИТЕ, ИЗТОЧНИЦИТЕ НА ПАЗАРНА ИНФОРМАЦИЯ И ПРЕЦЕНКАТА ЗА ТЯХНОТО СЪОТВЕТСТВИЕ

Чл. 11. (1) Инвестиционният посредник изгражда и поддържа системи и механизми, които гарантират достоверността и надеждността на оценките, свързани с Търговския портфейл.

(2) Отговорностите в различните области свързани с изготвянето на оценките, източниците на пазарна информация, честотата на независимото оценяване, избрани час и цени на закриване на позициите, детайлни процедури за коригиране на оценките и за месечно инцидентно потвърждаване на оценките на база на различните пазари, на които оперира инвестиционният посредник се разпределят, както следва:

1. Акции, търгувани на пода на Българската фондова борса-София АД (БФБ):
  - а) Източник на пазарна информация – официален бюлетин на БФБ;
  - б) Задължение за снемане на оценката – отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/;
  - в) Честота на оценяване – всеки работен ден за БФБ;
  - г) Час на оценяване – 18:00 българско време;
  - д) Цена за преоценяване на позициите – по-надеждния от курсовете „купува“ или „продава“;
  - е) Коригиране на оценката се извършва задължително при делистване или намалена ликвидност на позицията.
2. Чуждестранни акции:
  - а) Източник на пазарна информация – официална информация от съответния пазар, на който се търгуват финансовите инструменти;
  - б) Задължение за снемане на оценката – отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/;
  - в) Честота на оценяване – всеки работен ден за съответния регулиран пазар;
  - г) Час на оценяване – до 10:00 ч. българско време по цени от предходния ден;
  - д) Цена за преоценяване на позициите – по-надеждния от курсовете „купува“ или „продава“;
  - е) Коригиране на оценката се извършва задължително при делистване на позицията.
3. Облигации:
  - а) Източник на пазарна информация – официална информация от съответния пазар, на който се търгуват финансовите инструменти и/или оценка от независими брокери с добра репутация;
  - б) Задължение за снемане на оценката – отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/;
  - в) Честота на оценяване – всеки работен ден;
  - г) Час на оценяване – до 10:00 ч. българско време по цени от предходния ден;
  - д) Цена за преоценяване на позициите – по-надеждния от курсовете „купува“ или „продава“;
  - е) Коригиране на оценката се извършва задължително при спиране обслужването на дълга.
4. Валутни пазари:
  - а) Източник на пазарна информация – систематизирана информация от платформите на чуждестранните брокери – партньори на инвестиционния посредник и/или цени от системи за пазарна информация – Reuters/Bloomberg, и/или от независими брокери с добра репутация;
  - б) Задължение за снемане на оценката – отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/;
  - в) Честота на оценяване – всеки работен ден;
  - г) Час на оценяване – до 10:00 ч. българско време по цени от предходния ден;
  - д) Цена за закриване на позициите – по-надеждния от курсовете „купува“ или „продава“;

(3) В случай че обстоятелствата налагат това, ръководителят на отдел „Финансово - счетоводен“ изготвя мотивирано предложение за преминаване на определена позиция финансови инструменти към оценяване по модел. Ръководителят на отдел „Анализ на пазарите и консултациите“ включва подробно

описание на предлагания модел на оценяване и го внася пред изпълнителните директори за одобрение.

Чл. 12. (1) Инвестиционният посредник определя принципите за включване на дадена позиция към Търговския портфейл, както и процедурите за управление и наблюдение на позициите в Търговския портфейл. Процедурата за вземане на решение за включване/изключване на дадена позиция от Търговския портфейл има два основни етапа:

1. Отправяне на предложение от ръководителя на отдел „Анализ на пазарите и консултациите“ до ръководителя на отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/ за добавяне или промяна на позиция в Търговския портфейл;
2. Разглеждане на предложението и вземане на решение по него въз основа на размера на позицията като процент от размера на приемливия капитал на инвестиционния посредник:
  - а) по отношение на позиции по-малки или равни на 5% от размера на приемливия капитал на инвестиционния посредник – по решение на ръководителя на отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/;
  - б) по отношение на позиции надхвърлящи 5% от размера на собствения капитал на инвестиционния посредник – одобрение от Съвета на директорите, придружено от становище на ръководителя на отдел „Управление на риска“.

(2) Позициите в Търговския портфейл се оценяват в съответствие с методите за разумна и пазарна оценка и действащите Международни стандарти за финансови отчети. Методът за разумна оценка трябва да осигури съответствие на прилаганата стойност за всяка позиция в Търговския портфейл с нейната текуща пазарна стойност. Стойността трябва да отчита динамичния характер на позициите в Търговския портфейл, изискванията за разумна обосноваване, дейността на инвестиционния посредник и целта на капиталовите изисквания във връзка с позициите в Търговския портфейл.

(3) Методът на пазарна оценка е оценяване поне веднъж дневно на позициите по лесно достъпни заключителни цени от независим източник, като борсови цени или цени от системи за пазарна информация, котировки от независими брокери с добра репутация и др.

(4) При метода на пазарната оценка се използва по-надеждният от курсовете „Купува“ и „Продава“, освен ако инвестиционния посредник не е значителен за пазара участник (маркет-мейкър) за съответния финансов инструмент и може да затвори позицията си по средна пазарна цена.

(5) Когато не е възможно пазарно оценяване, инвестиционният посредник използва модел за оценка на позициите и портфейлите си. Оценяването по модел е всяко оценяване, което се сравнява спрямо стойности за сравнителна оценка (бенчмарк) екстраполира или изчислява по друг начин от пазарните данни.

(6) Инвестиционният посредник преценява дали да формира резерви за нисколиквидните позиции, които могат да възникнат вследствие на пазарни събития или в резултат на дейността му, като концентрация на позиции и/или просрочени позиции и извършва периодично преглед относно тяхната необходимост.

(7) Отговорен за своевременното, вярно и точно преоценяване на позициите на инвестиционния посредник в Търговския му портфейл, е ръководителя на отдел „Финансово - счетоводен“

РАЗДЕЛ II

КРЕДИТЕН РИСК И РИСК ОТ КОНТРАГЕНТА

Чл. 13. Кредитният риск при инвестиционния посредник има два основни компонента:

1. Риск от неизпълнение, произтичащ от общото финансово състояние и кредитоспособност на контрагента по сделки на капиталовия пазар;
2. Контрагентен риск, който се измерва с евентуалната загуба при виновно неизпълнение на задълженията от насрещната страна в сделката.

Чл. 14. (1) За изчисляване на рисково-претеглените експозиции за кредитен риск, инвестиционният посредник използва стандартизирания подход по реда на част трета, дял II, глава втора от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

(2) С оглед на изчисляване на капиталовото изискване за кредитен риск по стандартизирания метод инвестиционният посредник класифицира експозициите си в класове според тяхното кредитно качество като на всеки клас се присвоява определено рисково тегло съгласно част трета, дял II, раздел 2 от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

(3) Инвестиционният посредник стриктно следи дали за експозициите му има присъдена оценка от Агенция за външна кредитна оценка (АВКО) или Агенция за експортно кредитиране (АЕК), като при наличие на такива, кредитното качество на експозициите, би могло да бъде определяно съобразно тези оценки.

(4) В случай че, инвестиционния посредник има задбалансови позиции, попадащи в обхвата на Приложение I на Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, той изчислява рисковопретеглените им стойности по отношение на поетия кредитен риск, на база стандартизирания подход в част трета, дял II, раздел 1 от гореуказания регламент.

Чл. 15. (1) Контрагентният риск е рискът насрещната страна по определена сделка да изпадне в неизпълнение преди окончателния сетълмент на паричните потоци на сделката.

(2) Контрагентен риск възниква по:

1. сделки с деривативни инструменти;
2. репо-сделки;
3. сделки по предоставяне и получаване в заем на ценни книжа;
4. маржин заемни сделки;
5. транзакции с удължен сетълмент.

(3) Експозициите към контрагентен риск участват при претеглянето на експозициите към кредитен риск.

(4) За деривативни инструменти се считат изброените такива в Приложение II на Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници. Стойностите на експозициите в деривативни инструменти се определят съгласно част трета, дял II, раздел 4, глава 6 от гореуказания регламент.

(5) Стойностите на експозициите по репо-сделките, сделките по предоставяне и получаване в заем на ценни книжа маржин заемните сделки и транзакциите с удължен сетълмент се определят съобразно правилата на дял II, глава 4 от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

Чл. 16. Инвестиционния посредник изчислява корекциите за общ кредитен риск съгласно чл. 62, буква в) от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

Чл. 17. (1) Лимитите за сделки и нивата на допустим (приемлив) риск в инвестиционния посредник се определят по правилата на чл. 12, ал. 1. Лимитите и нивата на риск се одобряват и преразглеждат от Съвета на директорите на инвестиционния посредник минимум веднъж годишно.

(2) Лимитите за сделки се определят на база на сумата на капитала, която инвестиционния посредник би подложил на риск. Лимитите са в процент от общата капиталова база на инвестиционния посредник или като процент от общия кредитен еквивалент.

Чл. 18. (1) Мерките за ограничаване на кредитния риск и риска от контрагента включват:

1. подбор на клиентите при репо и заемни сделки;
2. включване в договорите за репо и заемни сделки клаузи за финансово обезпечаване;
3. незабавна изискуемост на задълженията по репо и заемни сделки;
4. нетиране, което минимизира и риска от разсейване;

РАЗДЕЛ III РИСК ОТ КОНЦЕНТРАЦИЯ

Чл. 19. (1) Рискът от концентрация е неадекватна диверсификация на експозиции към контрагенти, групи свързани контрагенти, контрагенти от един и същ икономически отрасъл, географска област или възникнал от една и съща дейност, което може да причини значителни загуби, както и рискът, свързан с големи непреки кредитни експозиции. Риск от концентрация съществува и при проилагането за техники за редуциране на кредитен риск.

(2) Инвестиционният посредник в лицето на ръководителя на отдела за управление на риска, следи ежедневно експозициите си изложени на риск от концентрация, каквито са непреките големи кредитни експозиции към отделен емитент на ценни книжа, приети като обезпечение.

РАЗДЕЛ IV РИСК, СВЪРЗАН СЪС СЕКЮРИТИЗАЦИЯТА

Чл. 20. (1) Инвестиционният посредник трябва да наблюдава и оценява риска, възникващ от секюритизационни сделки, при които е инициатор или спонсор, за да се осигури, че икономическата същност на сделката е напълно отразена при оценката на риска и при вземането на управленски решения.

(2) При традиционна секюритизация инвестиционният посредник инициатор не включва секюритизираните експозиции и съответстващата на тях загуба при изчисляването на рисковопретегления размер на експозициите за кредитен риск.

(3) При синтетична секюритизация инвестиционният посредник инициатор изчислява рисковопретегления размер и очакваната загуба на секюритизираните експозиции съгласно разпоредбите на чл. 249 и чл. 250 от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

(4) Рисковопретегленият размер на секюритизиращите позиции участва при изчисляването на рисковопретегления размер на експозициите за кредитен риск.

(5) Рисковите тегла, приложими спрямо стойността на секюритизиращите позиции, се определят съгласно тяхната степен на кредитно качество.

(6) Ако инвестиционен посредник има експозиции в различни секюритизиращи траншове, той третира всеки транш като отделна секюритизираща позиция.

(7) Секюритизиращите позиции включват експозиции от секюритизация, произтичаща от деривативни инструменти върху лихвени проценти или валутни деривативни инструменти.

(8) Изчисляването на рисково претеглените експозиции, произтичащи от риска, свързан със секюритизацията, се извършва на база разпоредбите в дял II, глава 5, раздел 3 от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници

РАЗДЕЛ V ПАЗАРЕН РИСК

Чл. 21. (1) Пазарният риск е рискът от загуби, възникващи от неблагоприятни изменения в цените на ценните книжа, лихвените проценти, валутните курсове и други. Компонентите на пазарния риск са следните:

- лихвен риск;
- валутен риск;
- ценови риск;
- ликвиден риск.

(2) Причините за възникване на пазарен риск могат да бъдат: вътрешни - грешни действия при сделки с финансови инструменти, преднамерени манипулации и др., както и външни - промяна в пазарните стойности на финансовите инструменти от Търговския портфейл на дружеството, промяна в курсовете на чуждестранната валута, разлики в матуритетите на активи, пасиви и задбалансови ангажименти и др.

(3) Отдалечаването на една инвестиция от паричния пазар, увеличава пазарния риск и намалява стойността на инвестицията. Генератори на пазарен риск са:

1. Липса на дълбочина на пазара (depth) – отделните финансови инструменти се предлагат в недостатъчни обеми, което води до силна чувствителност на цената на инструментите дори и към незначителни по размер транзакции;
2. Липса на широчина на пазара (width) – на пазара се предлага ограничено разнообразие по видове финансови инструменти, което значително стеснява възможностите за снижаване на риска чрез диверсификация и/или хеджиране;

(4) Подходите за минимизиране на пазарния риск са следните:

1. използване от ръководителя на отдел „Управление на риска“ аналитични методи за оценяване на основните фактори, присъщи на този вид риск;
2. наблюдение и лимитиране на сделките, които поражда пазарен риск;
3. потвърждения от Съвета на директорите на дружеството на всички потенциални сделки на значителна стойност с висок пазарен риск;
4. ясно регламентирани отговорности на служителите във всеки отдел на дружеството, както и точни процедури по отчетността.

Чл. 22. (1) Лихвеният риск е рискът от промяна в цената на финансов инструмент в резултат на промяна в равнището на лихвените проценти в случай на търгуван дългов инструмент или дериват или в случай на капиталов инструмент или дериват поради промени на капиталовия пазар, несвързани с конкретни характеристики на отделните инструменти.

(2) Отдел „Управление на риска“ е длъжно да свързва управлението на лихвения риск с управлението на активите и пасивите и тяхната доходност, анализа на ликвидния дисбаланс и лихвените маржове.

(3) За оценка на лихвения риск отдел „Управление на риска“ разработва правила за оценка и управление на риска, произтичащ от потенциалната промяна в лихвените проценти, който оказва влияние върху дейностите свързани с управление на търговския портфейл. Тези правила включват минимум следните лимити:

- а) за позиция – максималният размер на откритата позиция в лихвеночувствителни инструменти на инвестиционния посредник;
- б) за загуба (stop-loss) – максималният размер на загубата, която инвестиционният посредник може да приеме, според пазарната стойност на позициите;

(4) Мерките за ограничаване на този вид риск са следните:

1. ценните книжа с плаващ лихвен процент да превишават тези с фиксиран;
2. краткосрочните и средносрочни дългови ценни книжа да превишават дългосрочните;
3. реалистични сценарии при повишаване и понижаване на пазарните лихви.

Чл. 23. (1) Ценовият риск се разделя на позиционен и специфичен риск, произхождащи от позициите в Търговския и инвестиционен портфейл на инвестиционния посредник.

(2) Позиционният риск, включващ пазарен и ликвиден риск, се състои от два компонента:

1. Първият компонент е неговия специфичен риск, който е рискът от промяна в цената на даден инструмент в резултат на фактори, свързани с емитента или в случай на деривативен инструмент-свързани с емитента на базовия инструмент;
2. Вторият компонент на позиционния риск е неговият общ риск, който е рискът от промяната в цената на дадения инструмент поради промяна в равнището на лихвените проценти, когато се отнася до търгувани дългови

инструменти или деривативни дългови инструменти или промяната в цената на дадения инструмент поради промени на пазара на акции, несвързани с конкретни характеристики на отделните ценни книжа, когато се отнася до акции или деривативни инструменти върху акции.

(3) Отдел „Управление на риска“ ежедневно наблюдава позициите в Търговския портфейл и чрез съвети за диверсификация на портфейла, се старее да минимизира потенциалните загуби от негативното движение на цените на отделните ценни книжа в портфейла на инвестиционния посредник.

(4) С оглед определяне на капиталовите изисквания за позиционен риск, вкл. общ и специфичен, инвестиционният посредник следи:

1. позиции в търгувани дългови инструменти;
2. позиции в акции;
3. позиции в деривативни инструменти;
4. случаи на поемане на емисии на дългови инструменти или акции;
5. позиции в предприятия за колективно инвестиране в Търговския портфейл;

(5) Инвестиционният посредник изчислява капиталовите изисквания за общ риск на търгуваните дългови инструменти, прилагайки матуритетния подход по реда на трета част, дял IV, глава 2, подраздел 2 от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници. Капиталовите изисквания за специфичен риск на търгуваните дългови инструменти, както и тези за общ и специфичен риск на останалите притежавани финансови инструменти (включително ПКИ), съгласно правилата в част трета, дял IV, глава 2 от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

Чл. 24. (1) Валутният риск е рискът от загуби, в резултат на промени във валутните курсове, неблагоприятни за дружеството. Намаляването на този вид риск може да стане посредством хеджиране на риска, чрез закупуване на деривативни инструменти (фордуърди, опции и др.).

(2) Отдел „Управление на риска“ разработва и предлага за одобрение от Съвета на директорите на инвестиционния посредник механизъм за наблюдаване на общата и отделните позиции на инвестиционния посредник, анализ на структурата и изпълнение на отделните лимити, както и предлага конкретните методи за управление на валутния риск, които включват минимум следните лимити:

- а) лимити открита валутна позиция – вкл. максимален размер на нетна, брутна, индивидуална и агрегирана позиция;
- б) stop-loss лимити – максимален размер на допустимата загуба по отделна позиция според пазарната ѝ стойност;
- в) overnight лимити – максимален размер за открита валутна позиция въз основа на данните към края на деня;
- г) intraday лимити – максимален размер за открита валутна позиция в рамките на деня;

(3) За изчисляване на нетната стойност на откритата валутна позиция инвестиционният посредник следи:

1. нетната спот позиция;
2. нетната форуърдна позиция;
3. пазарната стойност на опциите, различни от валутни опции, вкл. злато;
4. позиции, с които е намален собствения капитал;
5. позиции на предприятия за колективно инвестиране;
6. силно корелираните валути и стойността на съчетаните и несъчетаните позиции, намиращи се в тясна корелация.

(4) Служителите на отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/ непрекъснато следят да не бъдат преминавани одобрените гореописани лимити.

РАЗДЕЛ VI СЕТЪЛМЕНТ РИСК

Чл. 25. Сетълмент риска представлява риск от негативна промяна на договорената спрямо пазарната цена при недоставяне (до договорената дата на

сетълмента) на финансови инструменти (при покупка) или респективно неполучаването на парични средства (при продажба) при сделки по покупко-продажба на финансови инструменти.

Чл. 26. Капиталовите изисквания за сетълмент риска се изчисляват съгласно трета част, дял V от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

РАЗДЕЛ VII ОПЕРАЦИОНЕН РИСК

Чл. 27. (1) Операционният риск е рискът от загуба в резултат на неподходящо или неправилни вътрешни процедури, грешки на лица при сключване на сделки с финансови инструменти и грешки от повреждане или срив на операционни системи или от вътрешни събития, включително правен риск от налагане на имуществени санкции, удовлетворяване на граждански искове по отношение на дружеството, поради неизпълнение на негови задължения.

(2) Операционно събитие е събитие, което може да доведе до отрицателен икономически резултат и/или до допълнителни разходи и до отклонение на реализираните от очакваните резултати от дейността.

(3) Загуба от операционно събитие е финансовият ефект, свързан с проявление на операционни събития и подлежащ на оповестяване във финансовите отчети на инвестиционния посредник, включително пропуснати ползи.

(4) Политиките и процедурите по установяване и мерките за управление на рисковете, свързани с дейностите, вътрешните процедури и системите на инвестиционния посредник включват:

1. Събиране и анализ на исторически данни за дейността на дружеството свързани със загуби, реализирани от него от отдел „Управление на риска“;
2. Определяне на събития, които могат да бъдат потенциални носители на операционен риск с помощта на проектни екипи, формирани от служители на отдели „Управление на риска“, „Финансово - счетоводен“ и „Бек офис“, служителите в инвестиционните центрове и други лица, свързани с конкретната дейност на инвестиционния посредник;
3. Анализ на събитията и оценка на вредите, които могат да настъпят и съпоставка с подобни в исторически аспект от оперативните отдели съвместно с отдел „Управление на риска“;
4. Докладване чрез изпълнителните директори на Съвета на директорите с предложения за предприемане на конкретни мерки, с оглед предотвратяване на операционен риск от отдел „Управление на риска“;
5. Извършване, поне веднъж годишно, на проверка на документооборота на дружеството от гледна точка на съответствие на договорите с клиентите и приложените документи с вътрешно-дружествените документи и действащото законодателство, съответствие на поведението на служителите в дружеството при работа с клиенти с изискванията посочени във вътрешно-дружествените документи или в действащите нормативни актове от отдел „Вътрешен контрол“ съвместно с отдел „Управление на риска“;

(5) Съвета на директорите прави преглед и оценка на политиките и процедурите по установяване и мерките за управление на рисковете, свързани с дейностите, вътрешните процедури и системите на инвестиционния посредник по предходната алинея най-малко веднъж годишно или при констатиране на необходимост от изменения и допълнения на политиките и процедурите.

(6) Капиталовото изискване за операционен риск на инвестиционния посредник се изчислява съгласно подхода на базисния индикатор.

(7) Отдел „Управление на риска“ въз основа на анализ на групите дейности, извършвани от инвестиционния посредник може да предложи на Съвета на директорите да бъде отправено мотивирано искане до заместник-председателя на Комисията по финансов надзор, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“ за разрешение при изчисляване на капиталовите изисквания за операционен риск на инвестиционния посредник да бъде използван

стандартизирания подход за изчисляване на капиталовите изисквания за операционния риск.

Чл. 28. (1) Инвестиционният посредник разпределя приходите и разходите си по отделни групи дейности, във връзка с изчисляване на капиталовите изисквания за операционен риск съгласно подхода на базисния индикатор, въз основа на данните за три предходни календарни финансови години.

(2) Изчисляването на базисните индикатори за три предходни финансови години, съгласно разпоредбите на Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, се извършва на база на следните елементи (с положителен или отрицателен знак):

1. Вземания по лихви и други подобни;
2. Задължения по лихви и други подобни;
3. Доход от акции и други ценни книжа с променлива/фиксирана доходност;
4. Вземания от комисионни и такси;
5. Задължения по комисионни и такси;
6. Нетна печалба или нетна загуба от финансови операции;
7. Други оперативни доходи.

(3) При изчисляване на капиталовото изискване за операционен риск, инвестиционният посредник не включва доходите от извънредни/нерегулярни източници и от застрахователни обезщетения.

РАЗДЕЛ VIII ОСТАТЪЧЕН РИСК

Чл. 29. (1) Инвестиционният посредник следи и контролира остатъчния риск, произтичащ от по-ниска ефективност от очакваната на използваните техники за редуциране на кредитния риск и на очакваната загуба.

(2) Когато се отчита редуциране на кредитния риск или на очакваната загуба, инвестиционният посредник извършва и цялостна оценка на кредитния риск на базисната експозиция. При репо сделките нетният размер на експозицията се счита за базисна експозиция.

(3) За изчисляване на рисково-претеглените експозиции по стандартизирания подход за кредитен риск инвестиционният посредник може да отчита редуциране на кредитния риск, когато са изпълнени нормативните изисквания.

(4) Експозиция с призната кредитна защита не може да получи по-високо рисково тегло, отколкото без признаване на защитата.

(5) Техниките, използвани за доставка на кредитна защита, действията и предприетите стъпки следва да осигуряват споразумения за кредитна защита, които са правно валидни и изпълними във всяка относима юрисдикция.

(6) Инвестиционният посредник предприема подходящи действия за осигуряване на ефективността на споразуменията за кредитна защита.

(7) В случай на обезпечена кредитна защита активите, които се признават за обезпечение, трябва да са достатъчно ликвидни и тяхната стойност в дългосрочен план да е толкова надеждна, че да осигури ефективност на кредитната защита, като се взема под внимание използваният метод за изчисляване на стойността на рисковопритеглените експозиции и допустимата степен на признаване на активите.

(8) В случай на обезпечена кредитна защита инвестиционният посредник заемодател има право на бърза реализация или на задържане на активите, използвани за защита на заемите в случай на неизпълнение на задължението, неплатежоспособност или несъстоятелност на длъжника или друго кредитно събитие, определено в документите по сделката. Когато е подходящо, същите действия се предприемат срещу попечителя на обезпечението. Степента на корелация между стойността на активите, използвани за защита, и кредитното качество на длъжника не трябва да е прекомерна.

РАЗДЕЛ IX ЛИКВИДЕН РИСК

Чл. 30. (1) Ликвидният риск, наричан още риск на финансирането е този, при който инвестиционният посредник ще срещне трудности или ще реализира загуби при набавяне на финансови средства за изпълнение на ангажименти, свързани с дейността му. Причина за ликвидния риск може да бъде невъзможността да се реализира бързо финансов актив на стойност, близка до справедливата му стойност.

(2) Отдел „Управление на риска“ извършва периодичен анализ на матуритетната структура на активите и пасивите на инвестиционния посредник в лева и валута (гар-анализ), и предлага на изпълнителните директори мерки за минимизиране на ликвидния „гар“.

Чл. 31. (1) Инвестиционният посредник разграничава два основни вида ликвиден риск:

а) позиционен ликвиден риск – възможността от загуби в резултат на невъзможност дадена позиция да бъде превърната бързо в ликвидни средства на стойност, близка до справедливата ѝ;

б) ликвиден риск на инвестиционния посредник като цяло – риск от невъзможност на инвестиционния посредник да покрива безпроблемно и в срок задълженията си, когато последните станат изискуеми.

(2) Инвестиционният посредник определя нивото на позиционния ликвиден риск посредством анализ на изтъргуваните обеми по позиции финансови инструменти за определен период от време (критичното време, необходимо за ликвидиране на позицията).

(3) Позиционният ликвиден риск на позициите, търгувани в условията на ниска ликвидност се оценява чрез следната методика:

$L=W*S*1/2$, където:

$S=\{P(\text{ask}) - P(\text{bid})\}/P(\text{mid})$ и

W – пазарната стойност на финансовия инструмент

S – спредът между най добри цени продава и купува, разделен на средната цена

(4) Съветът на директорите на инвестиционния посредник следва да одобри, с цел избягване на ликвидна криза, по предложение на ръководителя на отдел „Изпълнение на сделките“ /Брокери/, съвместно с отдел „Управление на риска“, лимити за размера на търговския портфейл като процент от всички активи, както и процедури за тяхното приемане, наблюдение и изменение. В процедурите се регламентира и механизма за намаляване до оптималния минимум на вложенията на инвестиционния посредник в слабо ликвидни и не доходоносни активи, както и за намаляване на ликвидната зависимост на инвестиционния посредник от големи единични влогове или други източници на финансиране.

(5) Политиката на инвестиционния посредник по управление на ликвидния риск включва държане на ликвиден буфер, който да е в размер, който са покрива разликата между изходящите и входящи парични потоци при стресирани условия. Ръководителят на отдел „Финансово - счетоводен“ отговаря за поддържането на този буфер в достатъчен размер.

(6) Служител от отдела за управление на риска ежедневно следи за спазване на изискванията по чл. 55 от Наредба 50 за капиталовата адекватност и ликвидността на инвестиционните посредници, относно паричните средства на инвестиционния посредник. В случай на доближаване на максимално допустимата стойност от 30 процента за държане на парични средства на каса от общите парични средства, служителят от отдела за управление на риска, незабавно информира изпълнителните директори на инвестиционния посредник за предприемане на коригиращи действия.

РАЗДЕЛ X

РИСК ОТ ПРЕКОМЕРЕН ЛИВЪРИДЖ

Чл. 32. Рискът от прекомерен ливъридж се изразява в прекомерно натрупване на задължнялост при инвестиционния посредник. Прекомерността се изразява в това с относително малък собствен капитал да се гарантират огромна сума активи.

Чл. 33 (1) Отношението на ливъридж представлява собствения капитал от първи ред спрямо собствените активи на посредника, които не са приспаднати от

капитала от първи ред. Собственият капитал от първи ред и сумата на активите (общата експозиция) се пресмятат съобразно заложените в чл. 429 от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, правила.

(2) Ръководителят на отдела за управление на риска, съвместно с ръководителя на отдел „Финансово – счетоводен“, ежедневно изчислява и наблюдава тенденциите в коефициента на ливъридж на посредника. Той акцентира на променливите параметри, участващи в пресмятането на съотношението, които намаляват последното, и предприема мерки по уведомяване на изпълнителните директори в случай че прецени че се стига до прекомерност при този тип риск.

(3) При достигане на прекомерни за инвестиционния посредник нива на коефициента ливъридж, мерките които предприема са свързани със следните няколко: увеличаване на собствения капитал от акционерите, намаляване на активите чрез плащане на задължения, закриване на репо споразумения и др.

РАЗДЕЛ XI РИСК ПРИ КОРЕКЦИЯ НА КРЕДИТНАТА ОЦЕНКА

Чл. 34. (1) Рискът от корекция на кредитната оценка представлява необходимостта от заделяне на допълнителен капиталов резерв от инвестиционния посредник във връзка с възникнали загуби от корекция при оценяването по текущи пазарни стойности на извънборсовите му деривати. Обезценките - корекции в кредитната оценка, настъпват при влошаване кредитоспособността на контрагента по този тип сделки с финансови инструменти.

(2) При възникване на извънборсови деривати, ръководителя на отдела за управление на риска, следи за проявлението на този тип риск и прилага разпоредбите на част трета, дял VI от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници. При изчисляването на капиталовите изисквания за риска при корекция на кредитната оценка, инвестиционния посредник използва стандартизирания метод.

РАЗДЕЛ XII ГОЛЕМИ ЕКСПОЗИЦИИ

Чл. 35. Голяма експозиция е актив или задбалансова позиция, без прилагане на рисковите им тегла, спрямо приемливия капитал (базовия капитал от първи ред плюс базовия капитал от втори ред), ако това съотношение е по-голямо или равно на 10 процента.

Чл. 36. Общата експозиция към отделен клиент и група свързани клиенти се изчисляват чрез събиране на експозициите към отделните лица, отнесени в една група.

Чл. 37. Изчисляването на големите експозиции става съгласно изискванията на четвърта част от Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници

Чл. 38. Вземането на решение за голяма експозиция става с решение на заседание на Съвета на директорите на инвестиционния посредник.

Чл. 39. (1) Ръководителят на отдела за управление на риска ежедневно изчислява и следи за формирането и наблюдението на големите експозиции на инвестиционния посредник.

(2) При доближаване до максималния размер на голяма експозиция от 25 процента от приемливия капитал на инвестиционния посредник, ръководителят на отдела за управление на риска или ръководителят на отдел „Финансово – счетоводен“ незабавно информира изпълнителните директори за необходимостта от предприемане на действия по намаляване на голямата експозиция.

(3) Изпълнителните директори вземат решение за намаляване на критично високата голяма експозиция в рамките на деня, в който е получено

предупреждението от ръководителя на отдела за управление на риска или от ръководителя на отдел „Финансово – счетоводен“.

РАЗДЕЛ XIII

РИСКОВЕ, ПОРОДЕНИ ОТ МАКРОСРЕДАТА И ФАЗИТЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ ЦИКЪЛ

Чл. 40. Макроикономическият риск се предизвиква от настъпването на политически и/или икономически кризи, природни бедствия и други явления, които се отразяват негативно, както на контрагентите, така и на самия инвестиционен посредник. Проявлението на този риск зависи от редица фактори, като режим на държавно управление, монетарна и фискална политика на правителството, инвестиционен климат и т.н.

Чл. 41. Икономическият цикъл е времето от началото на един спад (криза) в икономиката до друг такъв. Основните фази на икономическия цикъл са следните:

- Фаза на криза (рецесия);
- Фаза на застой (депресия);
- Фаза на оживление (експанзия);
- Фаза на подем (бум).

Чл. 42. Тъй като инвестиционния посредник не е в състояние да влияе нито на макроикономическия риск, нито на фазата на икономическия цикъл, в който се намира икономиката на страната, вземането на мерки относно тези рискове се ограничават до намаляване на негативното им въздействие върху дейността и финансовите резултати на дружеството.

Чл. 43. Членовете на Съвета на директорите, ръководителят на отдела за управление на риска и други отговорни служители на инвестиционния посредник, могат и да дължат да инициират обсъждане по въпросите на тези рискове.

Чл. 44. При наличие на индикации за влошаване на макроикономическата ситуация или белези за смяна на фазата на икономическия цикъл, някои или няколко от гореописаните лица свикват среща – обсъждане, на което присъстват членовете на Съвета на директорите, ръководителя на отдела за управление на риска и отговорен служител, ако последния е инициатор на срещата. На срещата се обсъжда въпроса, който е породил съмнение за пораждаване на макроикономически и/или рискове, свързани с икономическия цикъл.

Чл. 45. Ако след обсъжданията, риск по тази глава се класифицира като значим за инвестиционния посредник, на заседание на Съвета на директорите се вземат решения за минимизиране на негативните ефекти от тях, както в краткосрочна, така и в средносрочна перспектива. Изпълнителните директори свеждат до знанието на отговорните служители наобелязаните необходими действия в тази връзка.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

МЕХАНИЗМИ ЗА ВЪТРЕШЕН КОНТРОЛ

Чл. 46. (1) Отдел „Вътрешен контрол“ при инвестиционния посредник извършва поне веднъж годишно преглед на дейността на посредника по цялостна оценка и контрол на рисковете.

(2) Вътрешният контрол при инвестиционния посредник извършва периодични проверки за съответствието на дейността на посредника с политиката и процедурите по управление на риска.

(3) Вътрешният контрол при инвестиционния посредник извършва и ежегодна проверка доколко възприетите от посредника политики и стратегии относно риска отговарят на всички регулаторни изисквания.

Чл. 47. Отдел „Вътрешен контрол“ при инвестиционния посредник прилага тристепенен механизъм за контрол на риска: превантивен, текущ и последващ.

Чл. 48. Превантивният контрол по отношение оценката на рисковите фактори при сделките осъществявани от инвестиционния посредник са насочени към:

1. Организиране на професионален инструктаж на служителите, с които инвестиционният посредник има сключени трудови договори, както и с лицата сключващи договори и приемащи поръчки, при постъпването им на работа;
2. Внасяне на предложения за своевременно актуализиране и усъвършенстване на вътрешно-дружествените документи на инвестиционния посредник в съответствие с приети нови нормативни изисквания;
3. Провеждане на регулярни инструктажи на служителите в офисите на инвестиционния посредник относно допуснати пропуски, грешки, слабости в работата им по сделки и поръчки, както и са приетите от Съвета на директорите на посредника промени във вътрешно-дружествени документи.

Чл. 49. Текущият контрол по отношение правилното управление на рисковете включва:

1. контрол върху точното изпълнение на договорите и поетите от инвестиционния посредник ангажименти към клиентите;
2. законосъобразността, точността и пълнотата на системите за отчетност и информационна достъпност.

Чл. 50. Последващият контрол по отношение управлението на риска включва:

1. Задължителни препоръки за изпълнение при нарушаване правилата по управление на риска и търсене на отговорност от виновните длъжностни лица;
2. Внасяне на конкретни предложения пред Съвета на директорите за промяна във вътрешните документи на инвестиционния посредник, с оглед предотвратяване на пропуски, слабости и нарушения и привеждането им в съответствие със Законовите изисквания;
3. Регулярно обучение на служителите при инвестиционния посредник.

ГЛАВА ПЕТА

СЧЕТОВОДНИ ПРОЦЕДУРИ ПО ОЦЕНКАТА НА РИСКА И ВЪТРЕШНИЯ КАПИТАЛ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПОСРЕДНИК

РАЗДЕЛ I СЧЕТОВОДНИ ПРОЦЕДУРИ

Чл. 51. Счетоводните процедури по отношение на измерването на рисковете и оценката на вътрешния капитал са възприети и следвани от инвестиционния посредник действия, по обработка на входящата финансово-счетоводната информация, чрез които се достига до оценки за нивата на риск и адекватността на капитала и ликвидността му.

РАЗДЕЛ II ЦЕЛИ НА СЧЕТОВОДНИТЕ ПРОЦЕДУРИ

Чл. 52. Основна цел на счетоводните процедури е адекватното колектиране, обработка и представяне на достоверна, систематизирана и навременна информация за:

1. степента на риск, на която е изложен инвестиционният посредник;
2. необходимият капитал за покритие на поетите рискове от дейността на инвестиционния посредник.

Чл. 53. Своевременното и вярно представяне на информацията за степента на изложеност на риск и адекватността на капитала на инвестиционния посредник пред ръководителя на отдела за управление на риска и Изпълнителните

директори, е предпоставка за недопускане на концентрация на рисковете и понасяне на финансови загуби.

Чл. 54. Счетоводните процедури трябва да осигуряват всеобхватност на стопанските процеси, като по този начин се минимизира рискът от загуба и изкривяване на информацията за моментното състояние на инвестиционния посредник.

Чл. 55. Счетоводните процедури трябва да осигуряват подходящо структуриране на финансово-счетоводната информация за целите на управление на рисковете при инвестиционния посредник. Това се постига чрез детайлизиране и адекватно групиране на информацията от първичните счетоводни документи, на базата на индивидуалния сметкоплан и специализирано програмно осигуряване.

Чл. 56. Цел на счетоводните процедури е чрез наблюдение и своевременно сигнализиране на отговорните лица, да се избегнат нарушения на капиталовите и ликвидни изисквания, съгласно Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

Чл. 57. За целите на изискванията на регулаторните органи, цел на счетоводните процедури е вярно и своевременно изготвяне и изпращане към Комисията за финансов надзор на всички изискуеми отчетни форми, наложени в Наредба 50 за капиталовата адекватност и ликвидност на инвестиционните посредници и Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

РАЗДЕЛ III НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СЧЕТОВОДНИТЕ ПРОЦЕДУРИ

Чл. 58. За осъществяване на целите, стоящи пред счетоводните процедури за управление на рисковете и оценка адекватността и ликвидността на капитала са необходими редица действия и съгласуваност с всички отдели при инвестиционния посредник.

Чл. 59. Предпоставките за правилното функциониране на счетоводните процедури са следните:

1. Спазване на одобрената от Съвета на директорите счетоводна политика на инвестиционния посредник, изработена в съответствие с Международните стандарти за финансови отчети;
2. Вярно, точно и своевременно осчетоводяване на стопанските процеси;
3. Осигуряване на необходимия информационен поток към отдели „Финансово - счетоводен“ и „Бек офис“;
4. Навременност на подаваната към отдели „Финансово - счетоводен“ и „Бек офис“;
5. Структуриране на индивидуалния сметкоплан за целите на получаване на необходимата счетоводна информация;
6. Активно взаимодействие със отдела за управление на риска и другите отдели при инвестиционния посредник за получаване на вярна и навременна информация за степента на изложеност на риск и респективно необходимото ниво на капитал, отговарящо на рисковите експозиции;
7. Наличие на програмни продукти, осигуряващи автоматизиране на процесите, систематизиране на информацията, улесняване достъпа на данните от първичните документи и източници и надеждното им архивиране;
8. Организационна структура на отдел „Финансово - счетоводен“ в съответствие с нуждите на инвестиционния посредник, при ясно определени права, отговорности и нива на достъп до информацията;

9. Ежедневно осчетоводяване на всички операции в инвестиционния посредник, както и преценка на ценните книжа в Търговския и инвестиционен портфейл, съобразно нормативните изисквания и възприетата счетоводна политика;
10. Ежедневно извличане, предоставяне на други отдели и на ръководството на инвестиционния посредник, както и анализ на информацията за оценка на рисковете, адекватността на капитала и ликвидността на инвестиционния посредник. Ежедневно изготвяне на баланс и аналитична оборотна ведомост и активно участие при изготвяне на ежедневната справка за капиталовата адекватност и ликвидност на посредника;
11. Предвиждане на коригиращи действия при допускане на грешки от различно естество в отдел „Финансово - счетоводен“;
12. Възможност за контрол на дейността от отдел „Вътрешен контрол“ и Съвета на директорите на инвестиционния посредник;
13. Надеждно съхраняване на хартиените носители на информация чрез осигуряването на подходящи помещения за това.

РАЗДЕЛ IV

ИЗБОР ЗА СЛЕДВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИ, НОРМАТИВНО ДОПУСТИМИ ПРАВИЛА ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА КАПИТАЛОВАТА АДЕКВАТНОСТ И ЛИКВИДНОСТ НА ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ПОСРЕДНИЦИ

Чл. 60. Инвестиционният посредник дефинира определени правила, които ще следва последователно, във връзка с изчисляване на капиталовите изисквания за различните видове рискове. Така определените правила за действие обвързват инвестиционния посредник с изискванията при пресмятането на капиталовите ангажменти за различните видове рискове.

Чл. 61. Инвестиционният посредник дефинира източниците на ценова информация, данните от които ще се ползват за ежедневна и/или ежемесечна преценка на позициите в Търговския и инвестиционния му портфейл, както и отговорните за това служители.

Чл. 62. Източници на цени са регулираните пазари на ценни книжа – БФБ и чуждестранни регулирани пазари, на които се търгуват ценни книжа на посредника.

Чл. 63. Източници на котировки могат да бъдат признати световни информационни агенции като REUTERS, BLOOMBERG и т.н. За оценка на българските държавни ценни книжа могат да се ползват котировки от първични дилъри за тях, като в този случай се изисква да се определят дилърите и отговорните лица за колектиране и обработка на информацията.

Чл. 64. За всяка от позициите във финансови инструменти, които нямат текущи котировки за цени се определя метод за пресмятане на справедливата ѝ цена, като този метод се следва последователно. Отговорните за пресмятането на справедливите цени длъжностни лица, трябва да могат да дават разяснения по калкулациите и периодично да проверяват пригодността и адекватността на използваните методи.

Чл. 65. Инвестиционният посредник следва да делегира отговорности на служители, които да следят за отклоненията в сетълмента по сделките с дългови инструменти, акции, валути и стоки. При разминаване на сетълмента с договорената дата, както и при наличието на кредитен риск на насрещната страна, инвестиционният посредник изчислява и поддържа собствен капитал за покритие на тези рискове.

Чл. 66. Задължението за изчисляване на капиталови изисквания за риска, свързан с валутния курс е основание инвестиционният посредник, чрез свои

служители, ежедневно да наблюдава дългите и късите си позиции си в чуждестранна валута.

Чл. 67. Инвестиционният посредник трябва да създаде такава организация, че да може да наблюдава и пресмята капиталовите изисквания и за останалите видове риск: риск, свързан с големите експозиции; кредитен риск; стоков риск; операционен риск и квалифицирано дялово участие; рискът, възникващ при консолидация на дъщерните дружества. За всеки от следените рискове следва да има отговорни служители, които да бъдат в достатъчна степен квалифицирани да изпълняват задълженията си, както и да разполагат с необходимото програмно и техническо осигуряване за целта.

ГЛАВА ШЕСТА

ПРОЦЕДУРИ ЗА ОЦЕНКА И ПОДДЪРЖАНЕ НА СТОЙНОСТТА, ВИДОВЕТЕ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ВЪТРЕШНИЯ КАПИТАЛ

РАЗДЕЛ I ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 68. (1) Капиталът на инвестиционния посредник представлява собствените средства, които служат за покриване на рискове, възникнали във връзка с дейността му. Той гарантира изпълнението на поетите ангажименти пред контрагентите на Дружеството и е израз на ангажираността на акционерите в стопанските процеси.

(2) Вътрешният капитал на инвестиционния посредник са финансовите ресурси (заделените резерви) необходими за покриване на рисковете, свързани с цялостната дейност на инвестиционния посредник.

РАЗДЕЛ II ОЦЕНКА И ПОДДЪРЖАНЕ НА ВЪТРЕШНИЯ КАПИТАЛ

Чл. 69. (1) Собственият капитал на инвестиционния посредник трябва по всяко време да е минимум равен на капиталовите изисквания за позициите в Търговския портфейл и тези във връзка с цялостната дейност на посредника, изчислени съгласно изискванията на Наредба № 50 и Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, т.е. сумата на собствения капитал следва да е не по-малка от тази на вътрешния капитал.

(2) Размерът на вътрешния капитал се изчислява ежедневно от главния счетоводител на инвестиционния посредник, на база нормативните разпоредби, съдържащи се в Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и отделните направления в дейността на инвестиционния посредник, за които се изисква заделяне на финансов ресурс.

(3) Необходимата сума на вътрешния капитал зависи както от текущата дейност на инвестиционния посредник, така и от дейността му в предходни години, тъй като за определени рискове, изчисленията се базират на данни от предходни финансови години.

(4) Сумата на вътрешния капитал на инвестиционния посредник се формира от следните елементи:

- 1.сума, необходима за покриване на капиталовите изисквания за кредитен риск и кредитен риск на насрещната страна;
2. сума, необходима за покриване на сетълмент риска;
3. сума, необходима за покриване на капиталовите изисквания за позиционен, валутен и стоков риск;
4. сума, необходима за покриване на капиталовите изисквания за операционен риск;

5. сума, необходима за покриване на капиталовите изисквания за рискът при корекция на кредитната оценка.

(5) При изчисляване на капиталовите изисквания за кредитен риск инвестиционния посредник прилага стандартизирания метод, съгласно Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

(6) При изчисляване на капиталовите изисквания за позиционен риск, в частта за общ риск при търгувани дългови инструменти, инвестиционният посредник избира да прилага падежния метод, съгласно Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

(7) При изчисляване на капиталовите изисквания за операционен риск, инвестиционният посредник избира да прилага подхода на базисния индикатор, съгласно Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници.

(8) Всяко закупуване на ценни книжа за Търговски портфейл се предхожда от преценка за необходимата сума вътрешен капитал, която следва да бъде заделена съгласно Регламент 575/2015 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници. Главният счетоводител на инвестиционния посредник определя необходимия за заделяне финансов ресурс за ценната книга и уведомява ръководителите на отдели „Анализ на пазарите и консултациите“ и „Изпълнение на сделките“ /Брокери/. Покупката се извършва, само в случай, че вътрешният капитал е достатъчен за извършване на транзакцията.

(9) Главният счетоводител незабавно информира ръководителите на отдели „Анализ на пазарите и консултациите“ и „Управление на риска“, в случай, че размера на заделения вътрешен капитал достигне 90 процента от собствения капитал. При достигане на 95 процентен праг, покупки за Търговския портфейл се преустановяват. Буферният 5 процентен размер е необходим за покриване на разлики, възникващи от преоценки в Търговския портфейл.

(10) Ръководителите на отдели „Анализ на пазарите и консултациите“ и „Финансово - счетоводен“ подлагат на обсъждане възможни сценарии с Търговския портфейл при достигането на гранични стойности на необходимия вътрешен капитал.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. Настоящият документ е приет на основание чл. 11 и чл. 36 от наредба №50 на КФН, с решение на Съвета на директорите от 30.10.2015г., одобрен от Общото събрание на акционерите, проведено на 04.12.2015г.